

FOKUS NA:

Dvojno obrazovanje: moguće rješenje problema?

Poduzeća jako cijene radno iskustvo te stoga nedostatak takvog iskustva predstavlja veliku prepreku za osobe koje traže prvi posao. Mnogi su mladi zarobljeni u začaranom krugu: budući da se za svaki posao traži radno iskustvo, ne mogu dobiti prvi posao, a radno iskustvo ne mogu steći bez posla. Dokazano je da naukovanje ima učinak širokih razmjera na promicanje zapošljavanja mladih te da je jedan od glavnih razloga za niske razine nezaposlenosti mladih u nekim europskim zemljama¹.

U komunikaciji o *promišljanju obrazovnih aktivnosti* i² komunikaciji o nezaposlenosti mladih u 2013. godini³, Europska komisija pozvala je države članice da pojačaju svoje napore u razvijanju prvoklasnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kako bi se podigla kvaliteta strukovnih vještina te u promicanju učenja temeljenog na radu, uključujući kvalitetna stažiranja, naukovanja i dvojne sustave⁴. Na sličan je način Europski parlament, na zahtjev Odbora za kulturu i obrazovanje (CULT), objavio studiju u kojoj se razmatraju jake i slabe strane dvojnog obrazovanja i ispituje razvoj politika u 28 država članica EU-a u vezi s uvođenjem i/ili poboljšanjem tog načina učenja.

Pozadina

Osim što su „instrument za kompletan razvoj osobe i njenog sudjelovanja u društvenom životu“ (UNESCO), obrazovanje i osposobljavanje su ključni faktori u uspješnom zapošljavanju mladih: mladim osobama mogu pružiti odgovarajuće vještine i odgovarajući mentalitet kao pripremu za poslovni svijet i stoga olakšati prijelaz iz škole na radno mjesto.

Na koji način država može osigurati uspješan prijelaz mladih iz sustava obrazovanja u sustav rada? Koji su problemi? Koji su oblici intervencije uspješni? Kako ih se može razmjerno povećati?

To su neka od relevantnih pitanja na koje je odgovorila studija koju je naručio Europski parlament: „[Dvojno obrazovanje: moguće rješenje problema?](#)“⁵ Ova je studija napravljena diljem EU-a kako bi se Odboru EP-a za kulturu i obrazovanje pružili jezgroviti podaci o trenutačnom stanju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u državama članicama na kojima će se potom temeljiti trenutačne i buduće rasprave o novoj generaciji programa obrazovanja i osposobljavanja.

Konkretnije, u studiji su razmotreni sljedeći aspekti:

- glavne prepreke koje koče provedbu dvojnog obrazovanja u nekim državama članicama;
- zbog kojih razloga neke države članice uvode/ne uvode sustave dvojnog obrazovanja;
- uspostavljanje veza između izvrsnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, dvojnog obrazovanja i gospodarskog rasta;
- utvrđivanje tendencija i promjena u dvojnog obrazovanju; te
- inovativni pristupi za jačanje i povećanje popularnosti ove vrste obrazovanja.

Studija ispituje jake i slabe strane dvojnog obrazovanja / naukovanja te razvoj politika u kontekstu obrazovnih, socijalnih i gospodarskih karakteristika pojedine države. Također pruža primjere dobre prakse koji bi mogli biti zanimljivi državama koje žele razviti svoju ponudu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja⁶.

Ovo **izvješće** sažima glavna obilježja ove studije, a posebno je usredotočeno na zaključke i preporuke.

¹ Globalni trendovi u pogledu zaposlenosti mladih za 2013., ugrožena generacija. Međunarodna organizacija rada (ILO), 2013.

² Promišljanje obrazovnih aktivnosti: ulaganje u vještine za bolje socijalne i ekonomske učinke (COM(2012)0669).

³ [Raditi zajedno za mlade ljude Europe – poziv na djelovanje u pogledu nezaposlenosti mladih](#) (COM(2013)0447).

⁴ Kombinacija naukovanja u poduzeću i strukovnog obrazovanja u obrazovnoj instituciji. Više informacija možete naći u [izvješću CEDEFOP-a za 2011. o koristima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja](#).

⁵ Autor ICF International: Stelina Chatzichristou, Daniela Ulicna, Ilona Murphy, Anette Curth

⁶ Sekundarna analiza podataka uključila je svih 28 država članica. Primarno prikupljanje podataka bilo je usredotočeno na izbor deset država članica: Češka, Danska, Grčka, Finska, Francuska, Italija, Nizozemska, Portugal, Poljska, Ujedinjena Kraljevina (Engleska).

Što je dvojno obrazovanje? Razumijevanje korištenih definicija i njihovih razlika

Pojam „**dvojno obrazovanje**“ rasprostranjen je kao zajednički naziv, a odnosi se na činjenicu da je podučavanje i učenje u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju karakterizirano „dvojnošću“ u dva pogleda:

- dvojnost mjesta učenja (škole / pružatelji usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te poduzeća koja se bave osposobljavanjem), koja dijele odgovornost pružanja osposobljavanja teorijske i praktičke prirode; te
- dvojnost aktera (javni i privatni akteri) koji dijele odgovornost za politiku i praksu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Dvojnost mjesta učenja temelj je za definicije koje se koriste u europskoj i međunarodnoj literaturi. Prema UNESCO-u⁷, „sustav dvojnog obrazovanja zove se dvojnim jer kombinira u jedan tečaj naukovanje u nekom poduzeću i strukovno obrazovanje u strukovnoj školi“. U poduzeću vježbenik dobiva praktično osposobljavanje, koje je dopunjeno teorijskom nastavom u strukovnoj školi. Prema Europskom centru za razvoj strukovnog osposobljavanja (CEDEFOP)⁸, dvojno obrazovanje odnosi se na „razdoblja kombiniranja obrazovanja ili osposobljavanja u obrazovnoj instituciji ili centru za osposobljavanje i na radnom mjestu“. CEDEFOP također govori o dvojnog obrazovanju kao izmjeničnom osposobljavanju, ističući da se pojam „dvojno obrazovanje“ može koristiti naizmjenično s „izmjenično osposobljavanje“, „naukovanje“ ili „učenje temeljeno na radu“. Postoje međutim male, ali znatne razlike između tih pojmova jer se razlikuju u pogledu dva prethodno spomenuta aspekta.

Zbog njihovog pedagoškog i gospodarskog potencijala, naukovanja i slični programi trenutno privlače pozornost i kreatora politika i istraživača⁹. Trenutačno teško stanje mladih na tržištu rada zahtijeva rješenja kojima će se podržati prijelaz iz škole na radno mjesto. Velike se nade polažu u razvoj naukovanja i općenitije učenja temeljnog na radu.

Iako sve države članice imaju programe koji uključuju učenje temeljeno na radu, jako se razlikuju njihov razmjor, popularnost i uspješnost. Ne postoji jedinstveni model za naukovanja i ona su daleko od toga da postanu jedno od ključnih obilježja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u većini država članica.

Trenutačno stanje dvojnog obrazovanja diljem EU-a

U velikoj većini država članica postoji barem jedna putanja koja nudi sustavnu kombinaciju učenja temeljenog na radu i učenja u školi. Međutim, jako se razlikuje pozicioniranje tih putanja u odnosu na ostatak obrazovanja i osposobljavanja. Države članice reformiraju svoje sustave strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i uključuju učenje temeljeno na radu, ali zbog razlika u početnim točkama, uz dodatak socijalnog i ekonomskog konteksta, nemoguće je da sve države kratkoročno teže istom modelu. Interes poslodavaca i pozitivna socijalna predodžba naukovanja ključni su za njihovo opsežno uvođenje. S obzirom na velike razliku među sustavima, promjene iziskuju vrijeme i postepenost.

Studija EP-a utvrdila je četiri vrste pristupa u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i razmotrila njihove prednosti i izazove. U studiji je za svaku vrstu ponuđen drugačiji niz preporuka.

1) Pravo naukovanje

Ključne karakteristike te vrste sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja su sljedeće:

- naukovanja su dio formalnog obrazovanja i na koncu daju pravo na nacionalno priznati certifikat; a stečeni certifikati/kvalifikacije također su često povezani s pristupom statusu kvalificiranog osoblja;
- sadržaj osposobljavanja u poduzećima zajednički određuju vlade, predstavnici organizacija poslodavaca i sindikati;
- vježbenici imaju jasan status, dobivaju nadoknadu i za sve uključene strane (vježbenik, poduzeće, centar za osposobljavanje i drugi) postoje jasno utvrđena prava i obveze;
- troškovi osposobljavanja dijele se između vlade i poslodavaca (vlada pokriva dio povezan s učenjem u školi; a poslodavac financira osposobljavanje u poduzeću);
- iako u tim državama postoje drugi oblici strukovnog obrazovanja, naukovanja su jedan od važnijih pristupa što se tiče sudjelovanja i društvene predodžbe tog oblika učenja.

⁷ [Terminologija tehničkog i strukovnog obrazovanja](#)

⁸ [Terminologija europske politike u području obrazovanja i osposobljavanja](#)

⁹ Naukovanja su u Austriji, Danskoj, Njemačkoj i Švicarskoj dokazani sustav učenja za posao. U tim državama niska nezaposlenost mladih često se pripisuje djelotvornosti tog sustava, koji velikom broju mladih osoba uspješno pruža kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje za priznate kvalifikacije koje traže poduzeća. Međunarodna organizacija rada (ILO) (2011b).

Ta vrsta sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja odgovara, na primjer, stanjima u Austriji, Njemačkoj i Danskoj:

Prednosti su sljedeće:

- nudi koristi učenja temeljenog na radu velikom broju učenika i poduzeća;
- naukovanja su velika pomoć u prijelazu iz škole na radno mjesto i rezultiraju relativno dobrim stopama zaposlenosti;
- popularna su i poznata među mladima, roditeljima i poduzećima;
- poslovni sektor je snažan suvlasnik u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, što omogućuje ažurnost i dobru usklađenost kvalifikacija i osposobljavanja s potrebama tržišta rada;
- ti sustavi imaju dugu tradiciju tijekom koje su se razvili čvrsti mehanizmi za osiguranje kvalitete.

Međutim, i ti se sustavi suočavaju s nekim izazovima:

- jako ovise o mogućnosti poslovnog sektora da ponudi vježbenička mjesta; u vrijeme gospodarske nestabilnosti ili gospodarskog pada broj ponuđenih mjesta može se smanjiti, a potražnja učenika ostaje ista; to stvara konkurenciju i znači da te mlade ljude treba staviti u druge vrste programa;
- zahtijevaju dovoljnu „spremnost za naukovanje“; učenici moraju biti u stanju naći poslodavca koji im nudi naukovanje koje zahtijeva određene vještine; istovremeno trebaju jako brzo pokazati da poznaju osnovna pravila ponašanja i da posjeduju mentalitet koji zahtijeva radno mjesto;
- posljedica je situacija u kojoj mladi ljudi koji su u najnepovoljnijem položaju imaju najmanje vjerojatnosti naći priliku za naukovanje;
- poduzeća u tim sustavima moraju biti u stanju pružiti naukovanja sa širokim rasponom vještina kako bi ih pripremili za potpunu kvalifikaciju; to znači da moraju imati potrebne tehničke i ljudske resurse, što može biti izazovno; Rješenje stoga može biti suradnja između više poduzeća.

2) Naukovanja kao alternativa drugim oblicima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

U državama poput Francuske, Nizozemske, Italije, Poljske i Ujedinjene Kraljevine naukovanja postoje, ali nisu glavni oblik strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Te države često kombiniraju naukovanje sa strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem u školama (3. i 4. vrsta). Utvrđene su dvije različite situacije:

- naukovanja daju pravo na iste kvalifikacije kao i strukovno obrazovanje i osposobljavanje u školama; oni su alternativna, ali jednakovrijedna, putanja drugim oblicima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u školama (npr. Francuska, Nizozemska); ili
- naukovanja daju pravo na posebne certifikate koji nisu jednaki onima koji se dobiju strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem u školama (Italija, Poljska, Ujedinjena Kraljevina).

U tim državama naukovanje ima neke od ključnih karakteristika sustava s pravim naukovanjem (status učenika, ugovor, nadoknada), ali su među učenicima i poduzećima naukovanja manje popularna.

Glavne prednosti ove vrste sustava su sljedeće:

- lakše je spojiti prilike koje pružaju poduzeća s potražnjom učenika, s obzirom na pristupe koji se temelje na učenju u školama;
- postoje prijelazni pristupi između strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u školama i naukovanja koji daju učenicima mogućnost da tijekom svojih studija promjene usmjerenje;
- naukovanja mogu biti usmjerena na određene sektore koji imaju najveći potencijal za stvaranje prilika za naukovanje.

Glavni izazovi u tim državama su sljedeći:

- kako razmjerno povećati naukovanja;
- kako stvoriti pozitivnu predodžbu naukovanja među učenicima i roditeljima;
- ponekad naukovanja teže koncentraciji u tradicionalnim sektorima (obrta, proizvodnja), dok može postojati manjak vještina u drugim sektorima rasta u državi.

3) Jaka obilježja učenja temeljenog na radu u programima u školama

U državama poput Finske, Francuske i Nizozemske¹⁰, osposobljavanje u školama i dalje je glavni oblik strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, ali je učenje temeljeno na radu sustavno uključeno u programe. Razdoblja osposobljavanja u poduzećima su obvezna i predstavljaju znatni vremenski period.

¹⁰ Sve te države nude naukovanja kao usporedni smjer (2. vrsta).

Glavne prednosti ove vrste strukovnog obrazovanja i osposobljavanja su sljedeće:

- lakše je uključiti nove poslodavce koji prije nisu osposobljavali mlade, jer se ne moraju na dugo vremensko razdoblje obvezati na plaćeni položaj (što je slučaj u naukovanju);
- Ti oblici nude dobra rješenja za mlade kojima nedostaje spremnost za naukovanje; mladi ljudi su postepeno izloženi radnom okruženju;
- učenje temeljeno na radu nudi se širokom rasponu učenika i manje je selektivno od pravog naukovanja;
- činjenica da su učenici tijekom svojeg studija izloženi različitim poduzećima omogućuje im da dobiju iskustvo iz različitih poslovnih i poduzetničkih okruženja.

Glavni izazovi su sljedeći:

- škole moraju razviti jake mreže lokalnih poduzeća, što je prilično nova odgovornost za škole kojima je problematično stupiti u kontakt s poslodavcima;
- kvaliteta učenja temeljenog na radu i način na koji se kombinira s učenjem u školi mogu predstavljati problem; razdoblja učenja na radnom mjestu traju samo nekoliko tjedana (iako više puta na godinu) i ne uspiju uvijek ponuditi dovoljno poticajno i podupiruće okruženje u kojem učiti;
- prijelaz iz škole na radno mjesto je nešto duži nego u naukovanju, budući da je manje vjerojatno da će poduzeća sustavno zapošljivati svoje stažiste.

4) Strukovno obrazovanje i osposobljavanje potpuno temeljeno na učenju u školi

Neke države imaju sustave strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji su u veoma ranim fazama uključivanja učenja temeljenog na radu (na primjer Češka, Slovačka). Velika većina strukovnih obrazovanja i osposobljavanja u potpunosti se temelji na učenju u školi, što stvara nekoliko izazova:

- nedostatak suradnje između škola i poduzeća;
- poslodavci ne razumiju naukovanje i slične načine učenja; poslodavci ne shvaćaju koristi koje bi imali od ovakvog načina podučavanja mladih;
- poslodavci nisu spremni osposobljavati mlade za cjelovitu naobrazbu (ne samo za vještine koje su povezane s poduzećem);
- ti sustavi također imaju problema zbog zastarjelih nastavnih planova te zastarjele školske opreme i kompetencije nastavnika.

Preporuke iz studije

Da bi mogle odgovoriti na zahtjeve tržišta, strategije za osposobljavanje i razvoj vještina trebaju osigurati da pruženo osposobljavanje uključuje tehničke i ključne vještine za zapošljivost¹¹ koje se mogu primijeniti širom zanimanja, poduzeća i sektora. Međutim, zbog velike razlike u početnim točkama, države moraju imati različite faze prijelaza kako bi razvile dobru kvalitetu naukovanja koja će biti na raspolaganju znatnom broju učenika. U ovom je kontekstu izuzetno važno podizanje savjesti o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju među poslodavcima u svim područjima i promicanje njihovog sudjelovanja u osmišljavanju i pružanju učenja temeljenog na radu.

¹¹ Na primjer vještine komunikacije, timskog rada i rješavanja problema. Međunarodna organizacija rada (ILO) (2011b).

SUSTAVI POTPUNO TEMELJENI NA UČENJU U ŠKOLI	SUSTAVI KOJI KOMBINIRAJU UČENJE TEMELJENO NA RADU I STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE U ŠKOLAMA	NAUKOVANJA KAO USPOREDAN SMJER	PRAVO NAUKOVANJE
<p>Raditi usporedno:</p> <p>1) Razviti naukovanja kao alternativni oblik u odabranim sektorima, a to bi trebali biti sektori koji nude povoljne uvjete za naukovanja.</p> <p>2) Pružati poticaje za ponude osposobljavanja u poduzećima u ostalim strukovnim obrazovanjima i osposobljavanjima u školama. Postepeno osigurati da se zahtijeva učenje na radnom mjestu.</p>	<p>Postepeno povećati razmjernost učenja temeljenog na radu.</p> <p>Usredotočiti se na kvalitetu učenja temeljenog na radu i način na koji se kombinira s obrazovanjem u školi.</p> <p>Potaknuti škole na razvijanje dugoročnih mreža s lokalnim poduzećima.</p>	<p>Razmjerno povećati naukovanja koja privlače nove poslodavce.</p> <p>Proširiti naukovanja na različite sektore i razine.</p> <p>Također se usredotočiti na sektore rasta u netradicionalnim sektorima.</p> <p>Osigurati da su kvalifikacije priznate na nacionalnoj razini.</p>	<p>Potaknuti različitost u prijemu na naukovanja.</p> <p>Podržati učenike kojima nedostaje spremnost za naukovanje.</p> <p>Proširiti mogućnosti napredovanja na druge razine i oblike obrazovanja i osposobljavanja.</p>

Isplati se održavati razinu ulaganja u učenje temeljeno na radu jer je dokazano da se u nekim državama članicama na taj način znatno poboljšavaju mogućnosti zapošljavanja mladih. Na primjer, u Danskoj, Češkoj, Njemačkoj, Nizozemskoj i Austriji učenici u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju lakše prelaze iz škole na radno mjesto¹². Osiguranje sredstava u proračunu Europske unije predviđeno je kako bi se podržao taj proces: države članice mogu koristiti Europski socijalni fond¹³, Inicijativu za zapošljavanje mladih¹⁴ i program Erasmus+¹⁵ kako bi dodatno poboljšale kvalitetu i učinkovitost sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

¹² Vidi i CEDEFOP (2012.), Od obrazovanja do poslovnog života: uspješnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na tržištu rada.

¹³ <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=hr>.

¹⁴ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=hr&catId=89&newsId=1829>.

¹⁵ http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_hr.htm.

Popis Kratica

CEDEFOP	Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja
CULT	Odbor Europskog parlamenta za kulturu i obrazovanje
EP	Europski parlament
EU	Europska unija
ILO	Međunarodna organizacija rada

Izjava o odricanju odgovornosti

Ovaj dokument stavlja se na raspolaganje zastupnicima u Europskom parlamentu i njihovom osoblju kao pomoć za njihove parlamentarne dužnosti, ali ne predstavlja nužno stajalište Europskog parlamenta. Ne treba ga se smatrati iscrpnim.

Autor

Ana Maria Nogueira, istraživački administrator, resorni odjel B: strukturna i kohezijska politika.

Povratna informacija

Moguće komentare možete poslati elektroničkom poštom na adresu tajništva Poldep-cohesion: poldep-cohesion@ep.europa.eu

Resorni odjel B:

U sklopu Glavne uprave Europskog parlamenta za unutarnju politiku, resorni odjel B je istraživački odjel zadužen za pružanje stručnog tehničkog mišljenja u slučaju sljedećih pet parlamentarnih odbora: poljoprivreda i ruralni razvoj; kultura i obrazovanje; ribarstvo; regionalni razvoj; promet i turizam. Pruženo stručno mišljenje može biti unutarnje ili vanjsko.

Sve publikacije odbora CULT:

<http://www.europarl.europa.eu/committees/hr/studies.html>